

Барко В.В.
старший науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії психологічного забезпечення
(Державний науково-дослідний інститут Міністерства
внутрішніх справ України)

Автоматизована система оцінювання професійної придатності курсантів закладів вищої освіти МВС України

Важливим напрямом підвищення ефективності діяльності Національної поліції України є вдосконалення психологічного добору курсантів закладів вищої освіти МВС і кандидатів на службу.

Фахівці лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України спільно з працівниками Державного підприємства «Інфотех» розробили автоматизовану систему (АС) «Професіограми поліцейських», яка призначена для виявлення професійної спрямованості курсантів при виборі ними спеціалізації, а також профпридатності кандидатів на посади масових поліцейських професій (патрульних поліцейських, дільничних офіцерів поліції, оперуповноважених карного розшуку, слідчих). На основі широкомасштабного дослідження з охопленням більше тисячі респондентів з 20 областей держави, були розроблені психограми працівників зазначених професій і відповідні показники психологічної придатності особистості до службової діяльності. Нещодавно проведено пілотне тестування з використанням АС курсантів на базі харківського національного університету внутрішніх справ, здійснено перевірку результатів тестування, проведено аналіз функціоналу програмного забезпечення та отриманих результатів.

На основі проведеної роботи зроблено висновок про те, що АС «Професіограми поліцейських» в режимі Он-лайн здатна успішно здійснювати оцінку професійної придатності курсантів для оволодіння основними видами поліцейської діяльності. Також на основі опитування встановлено, що інструкції, запитання і твердження тестів, наведені приклади відповідей були зрозумілими для респондентів. Окремі завдання, зокрема, спрямовані на діагностику рівня і структури інтелекту, викликали суб'єктивні труднощі, що є цілком природнім.

Серед пропозицій респонденти найчастіше висловлюють побажання збільшити час на виконання інтелектуальних завдань (що неможливо, з огляду на встановлені розробниками часові вимоги), а також вдосконалення програмного інтерфейсу (повнота завантаження, швидкість відображення сторінок, розширення вікон, покращання дизайну тощо).

В табл. 1 наведено рекомендовані показники для визначення профпридатності курсантів при виборі ними спеціалізації навчання, які мають характер рекомендації.

**Шкала оцінювання професійної відповідності курсантів ЗВО МВС
(підсумкові показники профпридатності до службової діяльності)**

№	Параметри для оцінювання	Методики дослідження	Поліцейські професії				
			Патрульні	Слідчі	Оперуповноважені	Дільничні офіцери	Показники непридатності
1	Особливості провідних тенденцій	Індивідуально-типологічний опитувальник (ІТО)	Шкала 2 – 8 балів; шкала 3 – 8 балів; шкала 4 – 8 балів; шкала 7 – 8 балів; показники шкал L і K – 0-4 балів	Шкала 2 – 1-5 балів; шкала 3 1-4 бали; шкала 4 – 1-4 бали; шкала 7 – 5-7 балів; показники шкал L і K – 0-4 балів	Шкала 2 – 6 балів; шкала 3 – 7 балів; шкала 4 – 7 балів; шкала 7 – 0-2 бали; показники шкал L і K – 0-4 балів	Шкала 2 – 7 балів; шкала 3 – 5-6 балів; шкала 4 – 5-6 балів; шкала 7 – 3-4 бали; показники шкал L і K – 0-4 балів	Шкали: 2, 3, 4, 8 – 9 балів. Показники шкал L і K – більше 5 балів
2	Особливості акцентуацій	Опитувальник Леонгарда – Шмішека	Шкала 1 – 18-19 балів; шкала 5 – 18-19; шкала 6 – 13-17; шкала 7 – 8-9 балів	Шкала 1 – 4-9 балів; шкала 5 – 4-10 балів; шкала 6 – 9-12 бали; шкала 7 – 6-7 балів	Шкала 1 – 12-17 балів; шкала 5 – 14-17 балів; шкала 6 – 2-6 бали; шкала 7 – 1-3 бали	Шкала 1 – 10-11; шкала 5 – 11-13 балів; шкала 6 – 7-8 бали; шкала 7 – 4-5 балів	Показники шкал 1, 5 перевищують 19 балів; 6 – перевищують 17 балів; 7 – перевищують 9 балів
3	Особливості характеру	Опитувальник великої п'ятірки (ОВП)	Значення поступливості – 41-43 балів; сумлінності – 33-30 балів; відкритості – 23-25 балів	Значення поступливості – 37-40 балів; сумлінності – 42-49 балів, відкритості – 34-40 балів	Значення поступливості – 23-32 балів; сумлінності – 39-41 балів, відкритості – 31-33 балів	Значення поступливості – 33-36 балів; сумлінності – 34-38 балів; відкритості – 26-30 балів	Значення поступливості – вище 43 балів; сумлінності – менше 30, відкритості – менше 23
4	Мотиваційний профіль	Тест Річі – Мартіна	Шкала 12 – 32 і менше балів; шкала 11 – 29 і менше балів; шкала 10 – 20 балів і менше шкала 7 – 29 і менше балів;	Шкала 12 – 37 і більше балів; шкала 11 – 34 і більше балів; шкала 10 – 25-26 балів; шкала 7 – 34 і більше балів;	Шкала 12 – 35-36 балів; шкала 11 – 32-33 балів; шкала 10 – 27 і більше балів; шкала 7 – 32-33 балів;	Шкала 12 – 33-34 балів; шкала 11 – 30-31 балів; шкала 10 – 21-24 балів; шкала 7 – 30-31 балів;	
5	Рівень самоактуалізації	Тест Джонса – Крендалла	Рівень самоактуалізації менше 33-28 балів	Рівень самоактуалізації 43 – 50 балів	Рівень самоактуалізації 40-42 балів	Рівень самоактуалізації 34 – 39 балів	Рівень самоактуалізації менше 28 балів

6	Властивості пам'яті	Методика «10 слів»	3 першої спроби – 5 слів	3 першої спроби – 9 і більше слів;	3 першої спроби – 8 слів;	3 першої спроби – 6-7 слів;	3 першої спроби - менше 5 слів
7	Загальні здібності (рівень вербального і невербального інтелекту)	Тест Амтхауера	Середній рівень вербального і невербального інтелекту (86-90) одиниць IQ);	Високий рівень вербального інтелекту (113-130 одиниць IQ); Високий рівень невербального інтелекту (більше 112 одиниць IQ);	Середній або вищий за середній рівень вербального і невербального інтелекту (106-112) одиниць IQ);	Середній рівень вербального і невербального інтелекту (91-105) одиниць IQ);	Низький рівень вербального або невербального інтелекту (менше ніж 86 одиниць IQ);
8	Комунікативні здібності (тип міжособистісної взаємодії)	Тест Лірі	Октант 3 – 0-2 балів; Октант 4 – 9-11 балів; Октант 5 – 9-11 балів; Октант 8 – 0-2 бали;	Октант 3 – 3-4 бали Октант 4 – 0-2 балів; Октант 5 – 3 -4 бали; Октант 8 – 7-9 балів	Октант 3 – 8-11 бали; Октант 4 – 3-4 бали; Октант 5 – 0-2 бали; Октант 8 – 5-6 балів	Октант 3 – 5-7 балів Октант 4 – 5-8 балів; Октант 5 –5-8 балів; Октант 8 – 3-4 бали;	Показники будь-якого з октантів перевищують 11 балів